

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Secunda. De Fide.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

DISTINCTIO II.

De Fide.

QUÆSTIO I.

Quid sit Fides, & quod objectum ejus?

Fidei no-
men variè
accipitur,

1. **S**Tylo receptissimo inter Virtutes Theologicas primo loco sponitur Fides, non quòd ea sit dignior cæteris, sed quia, ut inquit Concilium Trid. Sess. 6. cap. 8. *Fides est humane salutis initium fundamentum, & radix omnis justificationis*: quod intelligendum de Fide supernaturali, & Theologica. Siquidem generatim Fidei nomen variè sumitur, quandoque pro fidelitate, seu veritate in servandis promissis: in quo sensu is dicitur servare fidem, qui stat suis promissis. Deinde, pro conscientia, seu dictamine ejus: sic accipitur Rom. 14. *Omne quod non est ex fide* (id est, quod est contra dictamen conscientie) *peccatum est*. Quo modo etiam in Jure dicitur quis bonæ fidei possessor, qui bonâ conscientia quidpiam possidet, credens illud esse suum. Tertiò, Fides quandoque sumitur pro fiducia consequendi rem desideratam, aut promissam: prout accipitur Matth. 14. *Modica fidei, quare dubitasti?* Et Jacobi cap. 1. *Postulet autem in fide nihil habitans*. Quamvis hunc locum multi Doctores non absque fundamento accipiant de ipso actu Fidei Theologicæ, seu assensu credulitatis Divinarum promissionum, cujus effectus est prædicta fiducia, juxta illud Marci cap. 11. *Omnia, quacunque petitis, credite quia accipietis*.

Aliæ Fidei
accepciones,

2. Rursus aliquando Fides accipitur pro objecto fidei, juxta illud Symboli S. Athanasii: *Hæc est fides Catholica*, id est, articuli Fidei Catholicæ, seu objecta materialia ejus. Ultimò tandem, & propriè, ac quantum ad propositum, accipitur Fides pro Virtute intellectuali, & quidem Theologica, qua creditur aliquid propter auctoritatem Dei illud revelantis. Et dicitur, *propter auctoritatem DEI*: non enim hic loquimur de Fide humana, qua aliquid creditur propter auctoritatem hominum illud affirmantium; sed sermo est solummodò de Fide Divina, de qua Apostolus

Stolus ad Hebra. 10. dicit: *Justus ex fide vivit.* His prænotatis sic

3. CONCL. I. *Fides supernaturalis actualis est actus superna-* Fides super-
raturalis, quo quis assentitur alicui propositioni ex eo, quia DEUS naturalis
ipsam revelavit. Ita in re communis. Siquidem motivum fi- actualis,
dei actualis est veracitas DEI, quidpiam nobis revelantis: nam
quia DEUS, qui nec fallere potest, nec falli, hoc aut illud homini-
bis revelare dignatus est, hinc fide Divinâ credimus, illud esse
verum.

4. CONCL. II. *Fides supernaturalis habitualis est virtus divini-* Et habitua-
tus nobis infusa, & donum DEI, quo firmiter assentimur lis, quid?
iis omnibus, quæ à DEO nobis revelata sunt, quatenus sunt reve-
lata. Ita communis Doctorum. Neque enim differt hæc defini-
tio ab ea, quam affert S. Paulus Apostolus ad Hebra. 11. dicens:
Est autem fides, sperandarum substantia rerum, argumentum non appa-
rentium. Nam ly, argumentum non apparentium, indicat totam natu-
ram Fidei in data definitione clariùs explicatam: argumentum
enim idem est, ac firma adhæsiō intellectûs: ly, non apparentium &c.
denotat, quod talis firma & infallibilis adhæsiō intellectûs ni-
tatur certitudini revelationis Divinæ, factæ de iis, quæ quidem
nondum videmus, speramus tamen consequi in cælis. Unde ad-
dicur, sperandarum substantia rerum: quibus verbis partim nobis
indicatur primarium objectum Fidei, quî est DEUS, quémque piè
vivendo in cælis consequi speramus: partim verò manifesta-
tur quædam Fidei proprietas, utpote quæ debet esse certa & in-
fallibilis, unde appellatur substantia: simulque est fulcrum Spei
Christianæ, nam quæ speramus, fide Divinâ fiunt nobis certa.

5. CONCL. III. *Objectum materiale primarium incomple-* Objectum
xum Fidei, est solus DEUS; quamvis omnes aliæ à DEO nobis re- materiale
velatæ propositiones spectent ad objectum materiale, minùs Fidei, quod?
tamen principale, & complexum fidei Divinæ. Ita rursus Theo-
logi communiter. Ratio primæ partis est: quia, ut inquit D. Au-
gustinus lib. 4. de Civitate DEI, cap. 20. Fidei præcipuum officium est,
ut credatur in verum DEUM. Accedit, quod inter omnia credibi-
lia omnium maximum, atque præstantissimum, sit ipsemet
DEUS; utpote qui est Ens infinitum, & summè bonum, & ad cu-
jus cognitionem omnia cætera credibilia referuntur: atqui hoc
intelligitur per objectum primarium materiale Fidei; ergo.
Hinc in Symbolo Apostolorum mox à principio dicitur: Credo

in DEUM. &c. & postmodum pro clariori eius cognitione ceteri Articuli subjunguntur.

Obiectum
Fidei com-
plexum, &
incomple-
xum, quid?

6. Altera pars ex eo patet: quia per obiectum materiale Fidei intelligitur illud, quod est credendum fide Divinâ, præsertim quando per auctoritatem Ecclesiæ nobis constat de tali revelatione à Deo facta; ergo etiam omne istud spectat ad obiectum materiale. Et additur, *complexum*: nam per *Obiectum Fidei complexum* intelligitur tota propositio obiectiva divinitus revelata, cui assentimur mediante actu Fidei: per *incomplexum* verò intelligitur subjectum, & prædicatum talis propositionis divinitus revelatæ.

Corollaria.

7. Infertur proinde, quòd ad obiectum materiale Fidei spectet imprimis Deus, ejusque existentia, & Mysterium SS. Trinitatis. Deinde creatio Mundi, & Redemptio generis humani per Christum facta. Insuper quicquid in S. Scriptura, seu Libris Canonicis continetur: nam quamvis eorum aliqua parum videantur ad Dei cognitionem facere, ut, quòd canis Tobix caudam moverit, quòd Saul quæsierit asinas, & hujusmodi; nihilominus quia & hæc à Spiritu S. in Sacris Litteris nobis sunt revelatæ, pertinent ad obiectum materiale, minus tamen principale Fidei, sùntque credenda propter auctoritatem Divinæ veritatis, ac revelationis. Insuper spectant ad obiectum materiale Fidei ea, quæ ex Traditione Apostolica nobis Ecclesia proponit credenda, ut dicitur inferius. (a)

(a) *Dist. 3.*
quest. 5.
Obiectum
formale Fi-
dei, est vera-
tas Dei.

8. CONCL. IV. Obiectum formale & motivum Fidei supernaturalis, est prima & infallibilis veritas Dei, seu veritas ejus in revelando. Ita Doctor Subtilis *Quest. 1. Prologi*, cum Scotistis, & multis aliis. Ratio est: quia ideò credimus fide Divinâ articulis Fidei, quia Deus eos nobis revelavit; & ideò credimus Deo revelanti, quia est prima veritas: ergo veritas Dei revelantis est ratio motiva fidei Divinæ, & consequenter ejus obiectum formale.

Plebei, quo-
modo cie-
dant ob
pe. positio-
nem Con-
cionatoris?

9. Nec dicas. Plurimi de plebe credunt articulis Fidei, non ex motivo veritatis DEI revelantis, sed ob propositionem Concionatoris, vel Ecclesiæ Catholicæ: atqui hi eliciunt veros actus fidei Divinæ; ergo. Respondetur enim, distinguendo majorem: credunt articulis Fidei, ob solam propositionem Concionatoris, aut Ecclesiæ, negatur; credunt ob hanc, & simul implicitè apprehensam revelationem veracissimam DEI, conceditur major:

major: & eodem modo distinctâ minori, negatur consequentia. Siquidem dum homines simpliciores credunt articulis Fidei, sibi per Concionatores atque Ecclesiam propositis, simul apprehendunt, id à Deo fuisse revelatum, ob cujus infallibilem veracitatem credunt auditis, ac propositis sibi per Ecclesiam & Concionatores. Nam, ut dicitur Rom. 10. *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Et 1. Thesl. 2. *Quoniam cum accepissetis à nobis verbum auditus DEI, accepistis illud non ut verbum hominum, sed, sicut est verè, verbum DEI.* Occasione cujus proinde

10. Quæritur, quomodo sit intelligendum illud dictum S. Augustini lib. contra epist. Fundamenti, cap. 5. *Ego verò Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas.* Unde est communis praxis Fidelium, qui credunt, quidquid sancta Mater Ecclesia credendum proponit? Resp. hoc ex eo fieri, non quòd Ecclesiæ auctoritas sit objectum formale Fidei, seu ratio motiva credendi (hæc enim est sola veracitas DEI, quidpiam revelantis) sed quia Ecclesiæ auctoritas est ratio nobis proponens, seu ostendens objecta credendi. Nam per Ecclesiam proponuntur, ac exhibentur nobis illi Articuli, qui sunt credendi; atque per ipsam sive Libri Canonici Sacræ Scripturæ, sive Traditiones Apostolicæ determinantur, atque declarantur, quòd sint à Deo revelati, & à Spiritu sancto dictati, vel à Christo & tenebris Apostolis traditi, atque per Apostolos posteris: sicque fit, quòd hi potius, quàm alii per Hæreticos, vel apocryphos Libros jactitati, propter infallibilem veracitatem DEI fide Divinâ sint à Fidelibus credendi. Quia igitur Spiritus sanctus in negotio tanti momenti non sinit Ecclesiam, dilectam suam Sponsam, errare, securissimè, & absque ullo erroris periculo creduntur propter DEI veracitatem, & fide Divinâ omnia ea, quæcunque Ecclesia nobis sic credenda proponit. Et hoc innuunt citata S. Augustini verba: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesia commoveret auctoritas*: prout clarè indicat Iy, *commoveret.*

Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas, quomodo intelligendum?

QUÆSTIO II.

Quænam puncta Fidei sint necessariò explicitè credenda?

11. **A**Dvertendum cum communi Doctorum, dupliciter nos posse credere Articulis Fidei, nimirum explicitè, & implicitè, & implicitè. *Credere explicitè idem est, quod distinctè & in implicitè, par. quid?*

L 2

Fides expli-
cita, & im-
plicita, quæ?

particulari credere aliquod Myſterium Fidei; puta, quòd Deus fit unus in eſſentia, & in perſonis trinus; quòd Chriſtus pro nobis fit paſſus, &c. Unde *Fides explicita* dicitur, per quam res divinitus revelata, in ſe, & ſub propria ratione creditur: ut fit in allatis exemplis. *Implicitè* verò credere idem eſt, ac alicui propoſitioni Fidei aſſentiri confuſè, in communi ſeu univerſali, quatenus virtualiter continetur in alia propoſitione, quam diſtinctè credimus: ut ſi quis credat, quidquid ſancta Mater Eccleſia credendum proponit; talis enim implicitè credit omnes Articulos Fidei. Hinc *Fides implicita* appellatur, per quam credimus res in univerſali, ſeu prout in aliqua alia propoſitione continentur.

Salus ani-
mæ, prima,
& ultimata,

Necceſſitas
medii, &
necceſſitas
præcepti,
quid?

12. Notandum ulterius, quòd duplex poſſit intelligi neceſſitas Fidei ad ſalutem animæ (ſive primam, quæ eſt gratia ſanctificans; ſive ultimam, quæ eſt æterna gloria, ſeu viſio beatifica in cælis) una mediæ ſeu finis, alia præcepti. *Necceſſitas mediæ*, ſeu finis, dicitur illa, qua quidpiam ita eſt neceſſarium ad finem, puta ad ſalutem animæ conſequendam, ut ſine eo, quamvis inculpabiliter omittatur, finis, v. g. animæ ſalus, obtineri non poſſit: ſic in ſtatu Evangelii Baptiſmus eſt neceſſarius ad vitam æternam, quia ſine eo, etiam ex ignorantia invincibili, aut impotentia phyſica non ſuſcepto, ſalus æterna obtineri non poteſt; uti patet in parvulis in utero materno decedentibus. *Necceſſitas præcepti* dicitur ea, qua quidpiam ſub obligatione præcepti neceſſariò præſtandum eſt ad conſequendam ſalutem æternam, eò quòd alioquin quis transgrediendo præceptum mortaliter peccaret, niſi excuſet ignorantia, vel impotentia. Addunt Doctores tertium membrum, nempe *Necceſſitatem mediæ, & præcepti ſimul*: prout de factò adultis hominibus neceſſarius eſt Baptiſmus ad ſalutem, caſu quo poſſunt eum in re ſuſcipere. His prænotatis ſit

Fides tum
habitualis,
tum actualis,
quomodo neceſſaria ad ſalutem?

13. CONCL. I. Fides non ſolùm habitualis, ſed & actualis, ſeu accepta pro ipſo actu credendi aliquod ſupernaturale objectum, ſit omnibus, uſum rationis habentibus, pro quocunque ſtatu neceſſaria ad gratiam, & æternam gloriam conſequendam, & quidem neceſſitate mediæ ſeu finis: adeò, ut eà prætermiſſâ ſalus animæ obtineri nunquam potuerit, nec poſſit, etiam ſi inculpabiliter ſeu ex ignorantia invincibili non habeatur. Ita communis Theologorum, & patet ex illo ad Hebr. 11. *Sine fide impoſſibile eſt placere DEO: credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit.* Quæ verba non ſolùm de

de Fide habituali, quam solam suscipiunt parvuli in Sacramento Baptismatis, sed etiam de Fide actuali quorundam Mysteriorum quandoque ab adultis habenda, communiter intelliguntur à Doctoribus; idque ex se ipsis satis indicant. Hinc Innocentius XI. meritò inter alias propositiones sequentem, ordine 16. damnavit:

14. Dicitur notanter, omnibus hominibus usum rationis habentibus. Quia infantibus, ac perpetuò amentibus, non est necessaria Fides actualis, sed sufficit habitualis, id est, habitus Fidei supernaturalis in Sacramento Baptismatis infusus. Unde Concilium Trid. Sess. 7. can. 13. de Baptismo, ait: Si quis dixerit, parvulos, eò quòd actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse: ac propterea præstare, omitti eorum Baptisma, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesia, anathema sit.

Infantibus, & perpetuò amentibus, non est necessaria Fides actualis.

15. CONCL. II. Licet omnes Fideles teneantur explicitè credere aliquos Articulos Fidei, hæc tamen necessitas non est æqualis respectu omnium. Ita Scotus 3. dist. 25. q. 1. & alij. Ratio est: quia Majores Ecclesiæ, ut Prælati, & præsertim Episcopi, tenentur habere fidem magis explicitam Mysteriorum Fidei Catholicæ, utpote qui subditos suos ex officio instruere tenentur de rebus Fidei. Minores verò, præsertim rudiores & simpliciores, de necessitate non tenentur omnes & singulos Articulos explicitè & distinctè credere, sed sufficit, principaliores credere explicitè (quinam autem hi sint, mox dicetur) cæteros verò credere implicitè, seu in generali, credendo, quidquid Ecclesia credendum proponit.

Necessitas explicitè credendi aliquos Articulos, non est æqualis respectu omnium.

16. CONCL. III. Fides explicita de existentia veri DEI, & quòd is sit iustus remunerator, decernens præmia justis, & improbis supplicia, omnibus adultis, usumque rationis habentibus, est necessaria ad salutem necessitate mediij. Ita communis Doctorum; & desumitur ex citatis illis verbis Apostoli, Heb. 11. Sine fide impossibile est placere DEO: credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Hinc Innocentius XI. meritò inter alias sequentem, ordine 22. Propositionem damnavit: Non nisi fides unius DEI necessaria videtur necessitate mediij, non autem explicita Remuneratoris.

Fides explicita de existentia Dei, & ut Remuneratoris, requiritur necessitate mediij.

17. CONCL. IV. Insuper multi Doctores volunt, necessario esse explicitè credendum necessitate mediij Mysterium SS. Trinitatis, nec non & Mysterium Incarnationis, nempe Filium DEI esse pro nobis incarnatum, Christumque esse verum DEUM

Idem firmanant multi de Mysterio SS. Trinitatis.

sis, & Incarnatio-
nis
Verbi.

& hominem. Ita sentit Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 2. n. 8. & seqq.* citans pro hac sententia D. Thomam, Gabrielem, Molinam, Valentiam; idemque tenent Maltrius, Sannig, Billucius, Bassaus, alique plures. Rationem dant: quia hæc duo Myteria sunt fundamentum totius nostræ Salutis. Nam in nomine SS. Trinitatis confertur Baptismus, sine quo nemo potest salvari: per Christum verò sumus salvari, atque redempti, ipsèque simul est verus Deus, verique DEI Filius, per quem creati sumus.

Notabilis
objectio
solvitur.

18. Nec obstat (inquiunt) quòd multi Gentiles, quin & adulti priùs in infantia baptizati, v. g. pueri in sylvis enutriti, & paulò post acquisitos annos discretionis morientes, aut muti & surdi à nativitate, invincibiliter ignorent hæc Myteria, utpote nunquam sibi proposita. Resp. enim, tales non damnari propter peccatum Infidelitatis, sed vel propter peccatum originale, vel propter alia peccata contra Legem Naturæ commissa. Quòd si verò quis eorum jam baptizatus nunquam mortaliter peccaverit, ad Divinam providentiam pertinet, ut vel speciali lumine supernaturali interiùs illustretur, vel ab aliquo alio hæc Fidei Myteria eidem proponantur, ut explicitè credere possit; prout in simili factum legitur Eunuchò Reginæ Candacis, *Actor. cap. 8.* & Cornelio Centurioni, *Actor. 10.*

Dic-
ta solu-
tio propu-
gnatur, &
objectio re-
torquetur.

19. Neque hæc responsio cuiquam rara, vel voluntariè data videatur. Siquidem allata instantia non solum urget contra sententiam, admittentem, quòd explicitè credendum sit necessitate medijs Myterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini-
cæ; sed ea etiam solvenda est ab omnibus Theologis, utpote qui juxta novissimum Decretum Innocentij XI. *num. 16.* allegatum, admittere tenentur, quòd Fides explicita *unius Dei ut Remuneratoris* sit necessaria ad salutem necessitate medijs. Nam pariter quæritur, quomodo explicitè possit credere in Deum ut Remuneratorem, sicque salvari mutus & surdus à nativitate, aut puer jam baptizatus, sed post acquisitos annos discretionis illicò moriens, qui de æterna retributione, atque de Deo ut Remuneratore, invincibiliter nihil unquam audivit, imò (loquendo de illo surdo) neque audire potuit?

Cognitio, &
fides ex pu-
ris naturali-
bus, non ju-
vat ad justifi-
cationem.

20. Nec juvat dicere, talia lumine naturali posse cognosci. Nam (si non datur responsio proximè allata) contra est: quia vel Deum ut Remuneratorem non licet naturali ratione cognoscere, vel si hoc fieri possit (prout naturaliter potest cognosci, atque demonstrari existentia Dei) tamen istud non sufficit ad

ad salutem, juxta cit. Decretum Innocentij XI. in quo pariter sequens, ordine 21. Propositio, damnata legitur: *Fides late dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.* Et merito hæc Propositio est damnata: nam, ut loquitur Concilium Trid. Sess. 6. cap. 8. *Fides est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*: atqui hujusmodi initium, fundamentum & radix, nequit haberi ex puris naturalibus, quidquid olim contradixerint Pelagiani & Semipelagiani hæretici; ergo.

21. Addunt tamen Auctores hujus sententiæ, quòd aliud sit, *explicitè credere* Articulos Fidei; & aliud, *explicitè scire*, ita ut quis interrogatus possit rationem reddere de prædictis Mysteriis Fidei: primum enim necessarium est necessitate mediij, non secundum. Insuper (inquiunt) sufficit, hujusmodi Articulos, & Mysteria Fidei, cognoscere saltem secundum substantiam: imò si quis tam hebes sit, ac obtusus ingenio, ut non possit hos omnes Articulos capere secundum substantiam, sufficit, si saltem assensum præbuerit hujusmodi Articulis ad salutem necessariis, eosque crediderit, dum sibi proponebantur à Parocho, vel alio. Quia sic jam tales explicitè credunt, licet non explicitè sciant illos, ita ut interrogati possint aptè respondere, & rationem reddere: hoc enim posterius non est necessarium ad salutem necessitate mediij; sed solum necessitate præcepti, à qua tamen rudes excusantur ratione suæ impotentis. Ballæus *¶ Fides l. n. 11.* cum alijs.

22. Dicitur notanter in Conclusionem, num. 17. data, *Insuper multi Doctores volunt, &c.* Nam oppositam sententiam, videlicet hæc duo Mysteria Fidei non esse necessario credenda necessitate mediij, sed duntaxat necessitate præcepti, etiam non pauci tenent; ut Lugo *disp. 12. de Fide, num. 91. & seqq.* citans Medinam, Vegam, Suarez, Turrianum, pluresque alios; eamque non minus probabilem censet Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 8.* & Herincx *disp. 7. de Fide, n. 49.* Ratio horum est: quia necessitas illa mediij post prædicationem Evangelij neque habetur clarè ex S. Scriptura, neque ex traditione Patrum, neque ex ratione; nam tam rationes, quam testimonia SS. Scripturæ, atque Sanctorum Patrum, commodè intelliguntur de necessitate præcepti, non mediij.

23. CONCL. V. Omnes Fideles, postquam ad rationis usum pervenerunt, tenentur necessitate præcepti explicitè credere, & saltem quoad substantiam seu crasso modo scire Mysteria contenta

Aliud est, explicitè credere; aliud, explicitè scire Articulos Fidei.

Non pauci tenent oppositam sententiam.

Quoniam tenentur Fideles ex-

placitè cre-
dere neces-
sitate præ-
cepti?

tenta in Symbolo Apostolorum, Orationem Dominicam, Sacra-
menta maximè necessaria, ut Baptismum, Eucharistiam, & Pœ-
nitentiam; reliqua verò tunc, quando quis ea recepturus est, &
v. g. Matrimonium initurus; item Præcepta Decalogi. Ita Do-
ctores communiter. Quæ de causa omnes ejusmodi Articuli, &
materiæ, dicuntur *Prima Fidei rudimenta*, quæ in Catechesibus &
Concionibus publicè circumferuntur in Ecclesia, & omnibus
proponuntur tanquam explicite credenda, & scienda.

Doctrina
notabilis
quoad hoc.

24. Hoc tamen intellige, nisi impotentia, aut invincibilis
ignorantia excuset: nam isthæc necessitas, talia explicite cre-
dendi & sciendi, est præcepti duntaxat; unde potest excusare
impotentia, aut invincibilis ignorantia, non minùs, ac in aliis
præceptis. Quod notandum pro hominibus agrestibus, & hebe-
tibus: quamvis & hi pro viribus sint instruendi, ut præter pri-
maria Fidei Mysteria sciant saltem ea, quæ ad dignam Sacramen-
torum receptionem ab ipsis peragendam, & itatùs sui condicio-
nem observandam, requiruntur. Certè Innocentius XI. anno
1679. sequentem inter alias Propositionem, ordine 64. damnavit:
*Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum
Fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Sax-
tissime Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri JESU Christi.* Hactè-
nus Propositio damnata.

Q U Æ S T I O III.

Quo tempore obligentur Fideles ad eliciendum
actum Fidei?

Præceptum
Fidei affir-
mativum, &
negativum,
quid?

25. **C**onveniunt Doctores, præceptum Fidei duplex esse,
unum affirmativum, aliud negativum. *Præceptum fidei
affirmativum* importat, ut ea omnia, quæ à DEO sunt re-
velata, atque ut talia nobis per Ecclesiam proposita, credamus.
Negativum est, ut Fidem nunquam negemus, neque dissentiamus
rebus Fidei, nec etiam erroneis dogmatibus Divinæ veritati
contrariis, atque ab Ecclesia reprobatis fidem præstemus. Quia
igitur certum est inter Doctores, quòd præcepta negativa obli-
gent semper & pro semper, hinc in nullo prorsus casu, aut tem-
pore, licitum est Fidem negare, aut falsum credere. E contra
verò, quia præcepta affirmativa obligant quidem semper, sed
non

non pro semper (id est, obligant solùm pro determinato tempore, ac in certis calibus & circumstantiis) hinc Quæstio remanet, quoniam istud affirmativum Fidei præceptum obliget, five quoniam tempore quis teneatur ad eliciendum actum Fidei, & quidem internum; nam de Confessione externa Fidei dicitur

Quæst. seq.

26. Cæterùm duplex considerari potest obligatio eliciendi actum internum Fidei (quod servatâ proportionem pariter dicendum de obligatione eliciendi actum Spei, Charitatis, &c.) una per se & directè, altera verò indirectè & per accidens. Prior obligatio tunc censetur adesse, quando præceptum affirmativum Fidei (Spei, vel Charitatis, &c.) ex se ipso, atque immediatè obligat, ita ut omittens tunc actum Fidei, contra hanc virtutem directè peccet. Indirectè seu per accidens dicitur obligare præceptum affirmativum Fidei, quando talis obligatio provenit ratione alterius præcepti obligatorij, quod observari non potest absque actu Fidei: ut quando actus Fidei est medium necessarium ad implendum præceptum alterius virtutis, quod servari nequit, nisi præcedat actus Fidei.

Obligatio eliciendi actum Fidei, Spei, &c. alia per se & directè, alia per accidens.

27. CONCL. I. Datur præceptum Divinum per se obligans ad eliciendum quandoque actum internum Fidei. Ita communis Theologorum; atque desumitur ex S. Scriptura passim, ut ex cap. 16. Marci, n. 29. allegando; & cap. 1. ad Roman. *Justus autem ex fide vivit.* Ad Heb. 11. *Sine fide impossibile est placere DEO: credere enim oportet &c.* cum concordantiis. Hinc meritò Alexander VII. hanc inter alias, ordine primam Propositionem, damnavit: *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.*

Datur præceptum Divinum per se obligans quandoque ad actum Fidei.

28. CONCL. II. Præceptum Divinum de eliciendo actu Fidei per vitæ decursum sæpius obligat, nec sufficit actum Fidei tantummodò semel in vita elicere. Ita certa, & communis; atque præter textus S. Scripturæ proximè citatos, præbatur ex illo 1. Corinth. 16. *Vigilate, stete in fide.* Et 1. Petri 5. *Cui (diabolo) resistite fortes in fide.* Nam hujusmodi vigilantia, resistentia, & statio in Fide, non salvatur propriè in solo habitu, sed dicit actuale exercitium, simulque persistentiam in ea cum frequentatione actuum. Hinc rectissimè Innocentius XI. damnavit sequentem, ordine 17. Propositionem: *Satis est, actum Fidei semel in vita elicere.* Item hanc, ordine 65. *Sufficit illa Mysteria semel credidisse;*

Non sufficit, actum Fidei tantummodò semel in vita elicere.

ubi sermo est de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri JESU Christi. Verum descendendo magis ad particularia tempora dictæ obligationis, sic

Primum
tempus, quo
præceptum
Fidei ob-
ligat.

29. CONCL. II. Primum tempus, quo præceptum Fidei obligat, illud est, quando fides cuiusdam primitus sufficienter proponitur; tunc enim præceptum hoc per se obligat ad elicendum actum credendi. Ita communis; & colligitur ex illo Salvatoris, Marci cap. 16. *Euntes in Mundum uniuersum, prædicate Evangelium omni creaturæ; qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui uero non crediderit, condemnabitur.* Quæ postrema uerba gravem obligationem denotant, cum nemo, nisi ob peccatum mortale, condemnetur. Sed occasione hujus

Quando in-
fidelibus
adultis cen-
setur uera
Fides suffi-
cienter pro-
posita?

30. Quæres, quando nam censetur cuiusdam uera Fides sufficienter proposita? Resp. I. Loquendo de adultis infidelibus, tunc Fides censetur ipsis sufficienter proposita, ita ut non temere aut imprudenter, sed prudenter credant, & non credendo peccent contra præceptum Fidei, quando rationibus, signis siue notis, aut etiam miraculis, aliisque probationibus, accedente præsertim interiori lumine supernaturali, ita illis credibilia proponuntur Mysteria Fidei, ut recta ratio eisdem dicitur, nostram Fidem esse ueram, & contrariam Sectam esse falsam; juxta quod

(b) De hoc
inferius
Dist. 3. n.
55. & seqq.

dicitur Psalm. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* (b) Et merito Innocentius XI. sequentem inter alias, ordine 4. Propositionem damnauit: *Ab infidelitate excusabitur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.*

Circa my-
steria Fidei
non licet se-
qui opinio-
nem minus
probabilem
relictâ pro-
babiliore;
& cur?

31. Neque obstat, quod in aliis materiis moralibus quandoque liceat sequi opinionem minus probabilem. Disparitas enim est: quia in talibus non semper potest, adhibitâ etiam quâcumque diligentia, certitudo, atque ueritas ipsa deprehendi; bene tamen circa Mysteria de Fide credenda. Unde cognoscens ex memoratis motivis, suam opinionem circa credenda de Fide minus probabilem existere, aut accedente interiori lumine supernaturali tenetur probabiliorem, tutioremque partem sequi; & credere; aut consulendo doctiores, & Diuinum auxilium seruentius implorando, ueritatem Fidei Catholicæ amplius investigare. Quod si uero vel ex superbiâ, uel ex inordinato terrenorum affectu, aut negligentia aliunde culpabili id facere incernerit, jam hoc ipso ignorantia ueræ Fidei erit vincibilis, atque culpabilis. Neque opinio illa, ueritati Fidei contraria, respectu talis hominis potest uerè dici probabilis, eò quod
sic

fit destituta gravi fundamento: cum contra eam stet, seu militet ratio convincens, ex infallibili veracitate Dei revelantis deprompta, quam talis, cognitâ præsertim majori probabilitate assertio- nis Catholicæ, magis investigare & potuisset, & debuisset; ac ni- hilominus hoc culpabiliter facere neglexit, haud obtante, quod istud cognoverit esse negotium gravissimum, & tangens totam æternitatem.

32. Resp. II. Loquendo de pueris inter Fideles educatis, tunc illi tenentur vi hujus præcepti elicere actum Fidei, quando rationis usum consecuti Mysteria Fidei audiunt, apprehendunt- que, quod illa credere sit necessarium ad salutem. Unde si tunc non eliciant actum Fidei, peccant contra istud præceptum, nisi fortè per inadvertentiam excusentur, aut actus Fidei notabiliter non differatur. Et hoc ultimum idcirco additur: quia ejusmodi obligatio non est accipienda pro metaphysico instanti, sed mo- rali; ita videlicet, ut in re tanti momenti non fiat notabilis mora, arbitrio viri prudentis. Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 1. n. 3. & seqq. Herincx disp. 7. de Fide, quaest. 6. n. 76. & alij.

Quando pueri bapti- zati tenean- tur elicere actum Fidei?

33. CONCL. IV. Alterum tempus, quo præceptum Fidei per se obligat, tunc est, quando urget gravis tentatio contra Fi- dem, quæ aliter vinci nequit: tunc enim tempus est resistendi contrariis actibus Fidei, seque in vera Fide muniendi. Idem di- cendum, quando imminet periculum abnegandæ Fidei ex hor- rore tormentorum; idque ob rationem datam. Item, quando instat præceptum exterius confitendi Fidem: hanc enim debi- tè ac veraciter confiteri non possumus, nisi interior Fidei assen- sus accedat. Herincx num. 77. Sanchez, Ballæus & Fides I. num. 16. & alij.

Secundum tempus, quo præceptum Fidei per se obligat.

34. CONCL. V. Insuper per vitæ decursum aliis quando- que temporibus urget præceptum eliciendi actum internum Fidei. Ita communis; atque desumitur ex dictis Concl. I. & II. Veruntamen in assignando determinato tempore hujus obliga- tionis, multum variant Auctores: nam aliqui statuunt tempus unius anni; ut Sanchez loc. cit. num. 3. post Ledésmam. Alij as- signant Festa solemnia, in quibus celebrantur aliqua Mysteria Fidei; tunc enim dicunt, teneri nos virtute hujus præcepti eli- cere actum Fidei circa talia Mysteria. Quidam verò non impro- babiliter asserunt, singulis diebus Dominicis adesse talem obli- gationem credendi; quorum sententiæ favet Doctor Subtilis

Tertium tempus di- ctæ obliga- tionis. Diversæ Do- ctorum sen- tentiæ circa tempus, quo in vitæ de- cursu tene- mur elicere actum Fidei.

A. a. 2

3. diff.

3. dist. 9. quest. un. §. de secundo, dicens, quòd Dominicis diebus saltem videatur adoratio aliqua necessario exhibenda Deo. Et tandem nonnulli censent, hoc committendum cujusque arbitrio, dummodo actus internus credendi non nimium differatur; eò quòd tempus hujus obligationis nullibi clarè determinatum reperitur.

Rariùs peccatur contra hoc præceptum Fidei, cur?

35. Pro praxi tamen advertendum, quòd quamvis Fideles sæpiùs in vita teneantur elicere actum internum Fidei, ut dictum est; nihilominus ipsi ob hoc non debeant reddi anxij & perplexi, quasi non semper satisfecissent. Nam inprimis plerumque excusantur ratione ignorantiz, vel inadvertentiz hujus obligationis; eoque magis, quòd neque Doctores conveniant in determinatione temporis, quo urget dicta obligatio, contra quam proinde rariùs peccatur. Deinde practicè loquendo, ejusmodi obligationi censetur satisfieri per actus Fidei, qui concurrunt in exercitio aliorum actuum bonorum, utputà Spei, Charitatis Dei, Pœnitentiz, Orationis, devotæ recitationis Symboli, formatione signi Crucis, auditione Missæ, ac hujusmodi. Herincx loc. cit. num. 76. Sannig dist. 1. de Fide, quest. 21. n. 3. & alij.

Quartum tempus, quo per accidens & indirectè obligamur ad actum Fidei.

36. CONCL. VI. Ulteriùs per accidens & indirectè obligatur quis ad internum actum Fidei eliciendum, quotiescunque adest obligatio exercendi actum alterius virtutis præsupponentis actum Fidei. Ita certa, & communis. Ratio clara est: quia si quis obligetur ad exercitium alterius virtutis, hoc ipso obligatur ad ponenda media ipsius, atque omne illud, sine quo nequit haberi exercitium actus præcepti. Sic qui in certis circumstantiis tenetur Contritionem elicere, tenetur pariter actum Fidei habere; non enim potest quis propter DEUM offensum conteri de peccatis, nisi credat & DEUM esse, & ipsum pœnitentibus peccata remittere. Idem servatà proportione dicendum in casu, quo quis obligatur elicere actum Spei, vel Charitatis, aut Religionis &c. cum & hi præsupponant actum Fidei.

Qualis Confessio, tunc sufficiat?

37. Dicitur in Conclusionè, per accidens & indirectè. Siquidem hæc Conclusio loquitur de illis casibus, in quibus præceptum Fidei non obligat per se & directè, sed duntaxat per accidens, quatenus homo aliunde tenetur elicere actum certæ virtutis, quem elicere nequit absque præsupposito actu Fidei. Et hinc, qui in tali casu non elicit actum illius alterius virtutis, v. g. non convertitur ad Deum per veram contritionem, satisfacit in Confessione, dicendo, *Se non elicitisse talem actum virtutis*, v. g. Contri-

tritionis, cum elicere teneretur: nam præceptum Fidei tunc per se non obligabat. Basilius *ſ. Fides l. n. 15.* & alii.

38. CONCL. VII. Quintum & ultimum tempus, quo obligat hoc præceptum, est articulus mortis. Ita communis. Ratio est: quia tunc magis tenetur homo sese munire adversus tentationes diaboli, seque conjungere DEO, tanquam ultimo Fini, per actum Fidei, quæ est prima, & omnium reliquarum virtutum fundamentum, ac radix nostræ justificationis. Et hinc præsertim moribundi excitandi sunt ad eliciendos actus Fidei, aliarumque virtutum Theologicarum, nec non & Contritionis, prout passim monent Ritualia Diocesana, alique libri: idque tum ex eo, ut per exercitium harum præstantissimarum virtutum homo moriturus sese amplius conjungat DEO, tanquam ultimo Fini: tum quia hujusmodi actus sunt valde meritorii, atque ad depellendas, superandasque tentationes diabolicas, tunc fortius urgentes, efficacissimi: tum quia præceptum Divinum de exercendis harum virtutum actibus maximè tunc obligare dignoscitur.

Quintum tempus, quo obligat præceptum Fidei, est articulus mortis.

Moribundi ad actus virtutum Theologicarum maximè excitandi.

Q U Æ S T I O I V.

Quæ sit obligatio exteriùs confitendi, & profitendi Fidem?

39. **N**Orandum, quòd assensus seu actus Fidei corde fiat, confessio autem Fidei præstetur ore; juxta illud Apostoli ad Rom. cap. 10. *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Sicut autem exterior confessio Fidei fit verbis, ita confessio fit factis, aut rebus externis, v. g. vestibus, vel aliis in signum illius assumptis.

Actus Fidei, item confessio & professio Fidei, quomodo differant?

40. CONCL. I. Datur præceptum Divinum de non neganda Fide externè. Ita est de fide, atque in Concilio Romano sub S. Cornelio Papa definitum contra hæresin Elcesaitarum, dicentium, posse instante persecutione negari Fidem exteriùs, dummodò ea corde retineatur. Sed Catholica veritas aperte desumitur ex verbis Christi, Matth. 10. *Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo.* Item 2. Timoth. cap. 2. *Si negaverimus eum, & ille negabit nos, & alibi.* Hoc ipsum confirmat exemplum tot millium SS. Martyrum, qui mori maluerunt, quam Fidem exteriùs negare.

Datur præceptum Divinum de non neganda Fide externè.

Etiā ex-
terna Fidei
confessio
quandoque
est de præ-
cepto.

Duplex ne-
cessitas ex-
ternæ con-
fessionis
Fidei.

Quando
obligemur
ad externam
Fidei con-
fessionem?

Casus, in
quibus ne-
cessitas est Fi-
dem occul-
tare modo
licito.

Variis modi
Fidem licitè
occultandi

41. CONCL. II. Etiā externa Fidei confessio pro aliquo tempore est de præcepto. Ita rursus omnes Catholici. Patet hoc ex illis verbis Christi, Matth. 10. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo; & alibi.*

42. Dicitur notanter, pro aliquo tempore. Duplex enim est necessitas externæ confessionis Fidei in præmissis duabus Conclusionibus insinuata: Una negativa, scilicet Fidem exterius non negandi: & hæc, cum in præcepto negativo fundetur, obligat semper & pro semper; nunquam enim licitum est, Fidem exterius negare, licet corde retineatur, juxta dictum num. 40. Altera est affirmativa, videlicet Fidem exterius confitendi, sive verbis, sive factis: & hæc necessitas, quia fundatur in præcepto affirmativo, obligat quidem semper, non tamen pro semper, sed pro aliquo determinato duntaxat tempore. Quale autem sit hoc tempus, per sequentes Conclusiones restat declarandum: hinc sit

43. CONCL. III. Tunc obligamur ad externam Fidei confessionem, quando per ejus omissionem subtraheretur honor debitus DEO, aut utilitas proximis impendenda. Ita Doctores communiter cum D. Thoma 2. 2. q. 3. a. 2. Unde si quis de Fide interrogatus taceret, & ex hoc crederetur, quod Fides non esset vera, aut alii per ejus taciturnitatem averterentur à Fide, peccatum fieret: nam in hujusmodi casibus obligat præceptum confitendi Fidem, cum omisio talis confessionis foret contra honorem DEI, vel utilitatem proximi.

44. Secus est, quando spectatis omnibus circumstantiis nulla honori Divino injuria infertur, neque imminet detrimentum proximo, imò potius timeatur turbatio Infidelium suborbitura absque alia utilitate Fidei, aut Fidelium: nam tunc non obligat præceptum affirmativum Fidei exterius confitendæ (etsi hanc negare nunquam liceat) neque est laudabile, in tali casu Fidem publicè confiteri, imò necesse tunc est eam occultare modo licito. Unde ait Christus Matth. 7. *Nolite Sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & canes conversi dirumpant vos.* Ita rectè observat Doctor Angelicus loc. cit. ad 3. & alii passim.

45. CONCL. IV. Extra casum, quo propter honorem DEI, vel proximorum utilitatem urget præceptum affirmativum Fidei exterius confitendæ, licitè Fides occultatur variis modis. Et I. quidem tacendo, vel interrogantem, si fuerit privata persona,

sona, ratione quadam congruente eludendo. Additur notanter, Quando si fuerit privata persona: nam interrogatus de sua Fide ab eo, qui publicè auctoritate fungitur, aut à iudice, tenetur ex præcepto affirmativo Fidei eam confiteri, etiam si ex illa Fidei confessione sibi mors impendat: quia tunc redundat ingens honor DEI, & Fidei nostræ. Nec obstat, quòd sit secutura perturbatio Infidelium: hæc enim ob tantam utilitatem honoris Divini, Fideique Christianæ, tunc est contemnenda. Hinc Innocentius XI. sequentem inter alias Propositionem, ordine 16. damnavit: Si a Potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & fidei gloriosum consulo; tacere, ut peccaminosum, per se non damno.

46. II. Potest licitè Fides occultari fugiendo. Siquidem licitum est homini Christiano, tempore persecutionis fugere, vel sese occultare, ne cogatur de rebus Fidei respondere, sicque possit periculum vitæ evadere: unde dixit Salvator, Matth. 23. *Cùm persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam.* Accedit ratio: quia sic fugiens non significat, se non esse Christianum, vel se negare Fidem; sed potius indicat contrarium, scilicet se nolle Fidem Christi negare, ac malle fugiendo periculum eam negandi evitare. Potest tamen contingere, quòd huiusmodi fuga ob aliquas speciales circumstantias reddatur illicita, si nimirum ex tali fuga redundet periculum in honorem DEI, aut proximorum salutem, quod suâ præsentia evitaretur: ut si Episcopus, vel Parochus tempore persecutionis fugiat, cum tunc maximè illius operâ & auxilio subditi indigeant; tenentur enim ex officio subditis suis consulere in necessariis ad salutem. Unde Christus Joan. cap. 10. ait: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis; mercenarius autem videt lupum venientem, & fugit.*

47. III. Licitum est occultare Fidem signis, quæ ex se sunt indifferentia; non verò illis, quæ ad profitendam falsam Religionem instituta sunt. Ita Mastrius *disp. 10. Theol. Mor. num. 12 & communis aliorum.* Sic, ut alii taceantur, S. Sebastianus in Aula Diocletiani licitè occultavit Fidem sub clamide militari, ut Christianos commodiùs adjuvare valeret. Similiter secluso scandalo non est illicitum ingredi Tempa hæreticorum, vel eorum Conciones audire curiositatis gratiâ, cum talis ingressus de se sit indifferens. Item transiens per loca Infidelium, vel hæreticorum, potest diebus ieiunii vesci carnibus metu mortis, carceris, vel amissionis bonorum, alioquin si deprehenderetur, incurrendæ: quia etiam esus carniùm ex se est indifferens, neque

Quando
ceat eam occul-
cultare ta-
cendo, vel
non?

Quando Fides possit, vel non possit, occultari fugiendo?

Licitum est, eam occultare signis ex se indifferentibus.

que abſtinentia illa eſt introducta ab Eccleſia ad diſcernendos Catholicos ab hæreticis, nec urget præceptum jejunii Eccleſiaſtici cum tanto periculo mortis, aut hujusmodi. Et idem dicendum de ſimilibus.

Niſi ea præcipiantur in contemptu Fidei, &c.

48. Hæc tamen intellige, niſi Princeps infidelis, aut hæreticus talia præciperet in contemptum Fidei, vel ad profitendam falſam Sectam ſuam: quia tunc talia non licerent, cum cederent in contemptum Fidei, aut legis Eccleſiaſticæ; unde potius cuidam moriendum eſſet, quàm comedere carnes, diebus prohibitis in contemptum Fidei, vel Eccleſiæ Catholicæ appoſitas. Similiter non liceret illis diebus comedere carnes ab Infidelibus, vel hæreticis appoſitas ad explorandum, an quis ſit Catholicus, ſi inde ſequeretur notabilis Divini honoris diminutio, vel proximi ſcandalum; juxta dicta *num. 43.* atque docet cum aliis citatus Maſtrius *num. 13.* Unde Apoſtolus *1. Corinth. 8.* ait: *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum.*

Et niſi ſint inſtituta ad profitendam falſam Religionem.

49. Additur notanter *num. 47.* *non verò illis, quæ ad profitendam falſam Religionem inſtituta ſunt.* Sic enim non eſt licitum, imò foret peccatum contra præceptum negativum Fidei, ſacrificare Idolis, vel coram illis genua flectere, aut imaginem inanum deorum ad collum geſtare, vel alias cæremonias, ſeu actiones facere, quæ ex ſua natura proteſtativæ ſunt falſæ Religionis, etiam ſi quis talia fictè faceret. Ratio eſt: quia tales actiones cultum ſuperſtitioſum intrinſecè continent, ſuntque ex ſua natura falſæ Religionis proteſtativæ; unde neque metu mortis licet eum cultum exteriùs exhibere, quantumvis animo ficto.

Quid, ſi talia ſiant per jocum, aut in Comædiis?

50. Excipe, niſi id fiat per modum joci, aut repræſentationis, prout in Comædiis fieri ſolet: hæc enim non eſt illicita, cum non ſit falſæ fidei proteſtatio, ſed potius repræſentatio illius per modum irriſionis, idque aſpicientibus abundè pateat, uti ſupponitur.

Veſtibus infidelium, quando ſit licitum uti?

51. Quæres, an licitum ſit Fideli, per Provincias Infidelium tranſeunti, illorum veſtibus uti ad occultandam Fidem cauſam mortis vitandæ? Reſp. ſolutionem patere ex hætenùs dictis: nam licitum eſt deſerre habitum Infidelium, qui ab iſtis porratur ſine ullo Religionis intuitu, ſed ſolum varius eſt pro diverſitate Nationum, & Provinciarum; prout paſſim in Anglia, atque aliis hæreticis Provinciis, eorum veſtibus utuntur Catholici. Idem etiam quandoque ſit in Turcicis regnis.

Et quando non?

52. Secùs foret dicendum, neque liceret uti talibus Infidelium veſtibus, ſi eſſent per ipſorum Principes inſtitutæ ut ſignum ad

ad eorum Sectam profitendam : nam tunc , qui talibus vestibus ad professionem falsæ Religionis deputatis uteretur , hoc ipso talem Sectam vel Religionem exterius profiteretur , quod est contra præceptum negativum Fidei de non profitenda falsa Religione , neque neganda exterius vera Fide , ut dictum num. 40.

DISTINCTIO III.

De Ecclesia , Libris Canonicis , & Traditionibus.

QUÆSTIO I.

De vera Christi Ecclesia.

1. **N**omine Ecclesiæ, quantum ad propositum, communiter à Doctoribus Catholicis intelligitur certus hominum cœtus, ad veram Dei cognitionem & cultum, veramque Religionis societatem divinitus evocatus. Et Ecclesia sub hac ratione generaliter sumpta, dividitur in *Ecclesiam Triphantem*, quæ Beatos in cælis complectitur: *Purgantem*, quæ continet Animas Purgatorii: & *Militantem*, quæ Fideles in præsentis vite etiamnum cum hostibus humani generis militantes comprehendit. Nihilominus adhuc triplex hæc Ecclesia propter unitatem Capitis sui, quod est Christus Dominus, censetur unica tantum Ecclesia, tres ejusmodi diversas partes in se continens; juxta quod dicitur in Symbolo: *Credo in unam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam.*

Ecclesia, quid?

Dividitur in Triphantem, Purgantem, & Militantem.]

2. Cæterum in præsentis potissimum sermo est de Ecclesia Militante. Et hæc rursus dupliciter sumitur; primò latè, seu universaliter pro cœtu omnium Fidelium ab initio mundi usque ad finem ejus existentium; quomodo loquitur S. Gregorius Papa Homil. 19. in Evang. *Universalis Ecclesia, ab Abel justo usque ad ultimum Electum, qui in fine mundi nasciturus est.* Deinde, & quidem frequentius, Ecclesia sumitur pro cœtu, seu congregatione omnium Christi Fidem atque doctrinam profitentium, quæ sub uno & summo post Christum Capite & Pastore in terris gubernatur: Et hoc modo sumimus Ecclesiam in proposito: nam Ecclesia Dei, prout erat sub veteri Testamento, seu tempore Legis

Ecclesia Militans sumitur dupliciter.

Synagoga, quæ?

Bb

Mosai-